

KDYŽ COURSINGOVÉ TRATĚ URČOVALI ZAJÍCI

Patricia Gail Burnham, USA, 1986

Za starých (dobrých?) časů, zhruba v roce 1972, se v USA začala objevovat nová alternativa Open Field Coursingu (sportovní lov zajíce v otevřeném terénu, který je v ČR zakázaný), při které chrti pronásledovali místo zajíce umělou návnadu (lure) taženou navijákem mezi kladkami (tzv. Lure Coursing).

Praktické zkušenosti z lovu ovlivňovaly u vyznavačů nového sportu nejen tvar a průběh tratě, ale také jeho hodnocení. Tito lidé věděli, co musí chrt splňovat, aby byl při lovu zajíců úspěšný a aplikovali tyto znalosti i v nově vznikajícím psím sportu. Tratě stavěli tak, aby simulovaly skutečný běh zajíce a kladly stejné nároky, které chrt potřeboval pro skutečný lov.

Nový druh coursingu byl nenáročný na prostor a nevyžadoval ani přítomnost zvěře, takže se záhy rozšířil i do zemí, kde již dávno zapomněli, jak zajíc před chrtem kličkuje a jak mu uniká. Absence těchto zkušeností zapříčinila, že podobnost tratí i hodnocení běhů se skutečným lovem se vytratila.

Při Open Field Coursingu si trať určuje sám zajíc, a i když se budou jednotlivé běhy mírně lišit, existují základní podobnosti, které se lidé v začátcích Lure Coursingu snažili promítnout při stavění tratí a které se v poslední době vytratily. Je to ale škoda, protože správně postavená coursingová trať může zjednodušit posuzování, urychlit závod, snížit počet opakování běhů a zlepšit bezpečnost psů. Pro lidi, kteří nikdy neviděli skutečné pronásledování zajíce, je zde na místě vysvětlení. Při pronásledování se může stát cokoli, ale většinou se lov řídí poměrně pevně stanoveným vzorcem: zajíc dostane náskok a psi jsou vypuštěni. S výjimkou Saluki vyrazí chrti za zajícem největší rychlostí, které jsou schopni. Jejich prvním cílem při lovu je dohnat náskok zajíce, tomu říkáme „rozběh“. Pokud nejsou dostatečně rychlí, zajíc jim jednoduše uteče. Obvykle se však psům po dlouhém přímém běhu podaří zajíce doběhnout a v tom okamžiku začne zajíc kličkovat, aby rychlé psy setřásl. Lehký zajíc dokáže měnit směr běhu mnohem rychleji a pokaždé, když zajíc zahne, získá náskok vůči psovi, který je k němu nejbližší. To dává druhému a třetímu psovi šanci snížit náskok zajíce tím, že zatáčku tzv. říznou. Přesto jim to nepomůže zajíce dostihnout, protože nemají ani vyšší rychlost, ani lepší obratnost. V této části lovu, kterou nazýváme „práce se zajícem“, lze hodnotit obratnost psů a sledování kořisti. Málokdy zajíc udělá víc než šest nebo osm kliček, při kterých se psi i on unaví. V této fázi lovu mohou nastat dvě varianty. Buď se zajíc kličkováním příliš unaví, udělá chybu a chrti jej chytanou, nebo unaví psy natolik, že jim závěrečným přímým během uteče. Psi jsou odhodlaní se nevzdat, ale mohou být příliš unavení, než aby si blízkým dotíráním na zajíce vynutili další zatáčku, takže uvidíte zajíce, jak vede chrt v rovinném běhu do dálky. V tomto jsou však výjimkou Saluki, protože v tomto bodě lovu mohou teprve začít běžet ze všech sil. Zařadí vysoký rychlostní stupeň a vypadají, jako by se rozhodli to konečně začít brát vážně. Toto je část, kde talentovaná Saluki předvede své speciální dovednosti. Některé Saluki jen „proplouvají“ počáteční částí lovu a pak v tomto bodě začnou sprintovat. A právě v této závěrečné části lovu zajíc testuje výdrž psů, zatímco vyčerpaní psi se snaží unavenému zajícovi

vnutit ještě jednu kličku. U většiny plemen chrtů se rychlost projevuje během rozběhu; obratnost uprostřed tratě, zatímco psi pracují se zajícem; a vytrvalost se ukáže v závěrečné části lovu.

Proč je to důležité při stavění coursingových tratí? Pokud je hned na začátku tratě spousta ostrých zataček, nejrychlejší pes nedostane šanci ukázat svou rychlost, když přebíhá zatačky a ztrácí střapec na každé kladce. Než se dostane na rovinku, kde by mohl svou rychlost využít, možná se raději drží trochu zpátky a čeká další zatačku. Rychlý pes se také může v prvních zatačkách zranit, zvláště nebezpečné jsou stresové zlomeniny. Pokud mají psi po startu přímý rozběh, mají tak šanci vybit svůj prvotní zápal a vzrušení a budou tak lépe zvládat zatačky a sníží se riziko zranění. Psi, kteří byli právě vypuštěni jsou velmi zapálení a jejich úsudek není zrovna nejlepší. V tomto bodě proběhnou přímo přes ploty z ostnatého drátu, zatímco později na trati si všimnou nebezpečí a bezpečně se mu vyhnou. Totéž platí pro ostré zatačky, kde se některá plemena psů dokážou otočit tak rychle, že si mohou zlomit vlastní nohy. Po počátečním rozběhu, aby mohli předvést svou maximální rychlost, psi běží pomaleji a rozumněji a v zatačkách lépe následují zajíce.

Jak tedy postavit coursingovou trať, tak aby simulovala skutečný běh zajíce? Je to jednoduché:

1. použijte nejdelší možnou počáteční rovinku, při které posuzujete rychlost,
2. pokračujte řadou zataček (5 až 8), při kterých chrti předvedou svou obratnost a sledování,
3. trať ukončete další dlouhou rovinkou, abyste otestovali výdrž a úsilí chрта.

Když je trať obrácená, cílová rovinka se stává rozběhem a rozběh se stává vytrvalostní rovinkou. Je něco, co potřebujete vědět o zatačkách? Za prvé, zajíci vždy zatočí o 15 až 90 stupňů ze svého původního směru. Při pronásledování zajíc obvykle nezatočí o více než 90 stupňů z velmi dobrého důvodu: dovedlo by ho to k druhému nebo třetímu psovi, kteří si v tuto chvíli zkracují zatačku, aby ho chytili. Zajíci nejsou tak hloupí, aby běželi ke psům. Nikdy nezatočí o 135 stupňů, což je pro některé organizátory coursingů tak oblíbené. A proč je mají tak rádi? Takový obrat způsobí, že vedoucí pes kladku přeběhne a pomalejší psi se tak dostanou do vedení. To ale rozhodčím komplikuje život. Existují dva spolehlivé způsoby, jak znevýhodnit a ovlivnit běh dobrého rychlého psa. Jedním z nich je použití zataček s větším úhlem než 90 stupňů, zvláště na konci dlouhé rovinky, když nejrychlejší pes vede o velkou vzdálenost. Druhým způsobem je udělat zatačku o 90 stupňů těsně za startem, aby nejrychlejší pes vyletěl ze zatačky, zatímco jeho pomalejší nebo moudřejší kolegové si zatačku zkrátí a převezmou vedení. Co se stane, když pes běží nadoraz a musí prudce změnit směr? Když pes nějakou dobu běží, používá svůj krok k tomu, aby mu pomáhal dýchat. Expanze a kontrakce kroku pomáhá svalům bránice nasávat vzduch dovnitř a vytlačovat ho ven z plic. Aby bylo možné správné dýchání, musí být v rytmu s krokem psa. Když je pes vynesena v zatačce a musí zpomalit, otočit se a znovu zrychlit, jeho krok se zpomalí a během této chvíle nebude moci dýchat tak často nebo tak zhluboka, jako když běžel rovně. Stane se, že se zvýší jeho kyslíkový dluh a pes se cítí jako maratonec, který podle jejich slov „narazil do zdi“. Pes se cítí hrozně a nebude se cítit dobře, dokud se nedostane zpět do delšího kroku a neodběhne určitou vzdálenost. Pes po takovém ostrém obratu vypadá, jako by ho to bolelo, a také ano. Skutečností však je, že psi, kteří vběhli do zatačky za ním měli prostor plynule zatačku proběhnout bez přerušení běhu

a nejen, že teď budou ve vedení, ale budou se cítit skvěle. A opravdu zapálený pes, který se tímto druhem zatáčení dost často zraní, se může naučit vyhýbat se bolesti tím, že se bude držet zpátky a nevyběhne naplno nebo si bude hlídat zatáčky a zkracovat si dráhu. Proč bychom měli trestat právě ty psy, které bychom měli odměňovat? Obtížné zatáčky mohou rozhodčím ztížit práci. Pokud rozhodčí ví, co se stalo vedoucímu psu, ohodnotí ho vysoko, protože ztratil vedení kvůli ovládnutí návnady a designu dráhy, nikoli kvůli neúměrné rychlosti nebo menší obratnosti. Může ale přidělit body psovi, který vedl jen příležitostně. Vědět, kdy to udělat, je úkolem rozhodčích, ale je jednodušší posoudit trať, která nehendikepuje nejrychlejší psy. Dobře postavená coursingová trať zjednodušuje posuzování tím, že ukazuje nejlepší psy všem pozorovatelům, nejen těm sofistikovanějším. Ještě poslední slovo k zatáčkám na dráze: navijáky dokážou protáhnout návnadu přes kladky, aniž by ji vůbec zpomalily, takže vedoucí pes nemá žádné varování, že dojde k zatáčce. Naopak zajíci mají něco, čemu se říká setrvačnost a hybnost. Nemohou okamžitě změnit směr. Nejprve musí zpomalit. Musí změnit polohu uší a ocasu, což psa upozorní na blížící se zatáčku a dá mu šanci zpomalit. Naproti tomu při coursingu je první varování psa před zatočením návnady okamžik, kdy návnada objede kladku. To není vůbec žádné varování. Co s tím můžeme udělat? Pomůže přidání další kladky. Pokud použijeme dvě kladky na otočení o 90 stupňů, pes se může začít otáčet, když návnada projede přes první kladku. Ve skutečnosti by se spousta problémů se zatáčkami na dráze dala vyřešit přidáním kladek. Říkáte, že váš klub nemá dost kladek na to, aby mohl použít dvě na zatáčku? Řešení je snadné. Snižte celkový počet zatáček na trati. K posouzení obratnosti a sledování jich opravdu mnoho nepotřebujete. Tvar coursingových tratí může určit, kdo vyhraje, takže existuje dobrý důvod stavět coursingové tratě tak, aby se podobaly reálným zaječím běhům. Coursingová plemena byla vybrána, aby úspěšně provozovala svou původní činnost - lov. Pokud se začne soutěžit podle jiných kritérií a budou vítězit jedinci za jiných podmínek, pak se plemena změní. Spíš schvaluji to, co stovky let lovu zajíců a jiné zvěře vytvořily v mém vlastním chovu. Nerada bych viděla, jak to změnili lidé, kteří nechápali vzájemný vztah mezi coursingovými psy a jejich kořistí. Tito psi nebyli navrženi umělci, aby chodili vedle golfových vozíků. Byli vytvořeni výběrem kvalit, které můžeme simulovat při coursingu, pokud si dáme práci a budeme dbát na to, abychom správně postavili coursingovou trať.

Překlad z originálu „When Rabbits Designed Lure Courses by Patricia Gail Burnham, 1986“

Lenka Šimová, 2023

Redakce textu: Martin Říha

